

”Kompetenta personer som bemöter en på ett kompetent sätt, helt enkelt” -

**Om unga transpersoner och sexuell hälsa
GÖTEBORG 161102**

Malin Lindroth

Skolsköterska och Fil.dr i Hälsa och
samhälle

Lektor på Hälsohögskolan i Jönköping

Idag tänkte jag...

....att utifrån egen forskning (med unga om sexuell hälsa och med transpersoner om sexuell hälsa) + aktuella röster försöka förmedla kunskap som hindrar att transpersoner utsätts för respektlöshet, kränkning eller diskriminering

BAKGRUND

Regeringens strategi för lika rättigheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck

Folkhälsomyndigheten

Web-enkät om generell hälsa +
Intervju-studie om sexuell hälsa

Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner

En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige

Rätten till hälsa

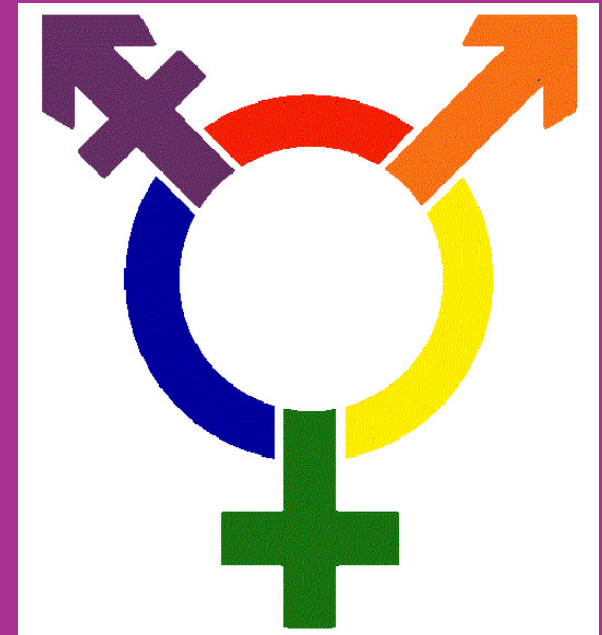
Hur normer och strukturer inverkar på
transpersoners upplevelser av sexuell hälsa

Begrepp att hålla isär

- **Sexuell läggning/orientering:** Med vem eller vilka en person föredrar att ha sex, t.ex. hetero-, homo- eller bisexuell
- **Könsidentitet:** En persons självidentifierade kön, t.ex. kvinna/man, både kvinna/man eller varken kvinna man utan annat kön. (Cis – trans)
- **Könsuttryck:** En persons sätt att uttrycka sin könsidentitet, kan överensstämma med könsidentitet

Fem tips till media (och alla i skolan, eller snarare till alla!)

<http://www.svtplay.se/klipp/10608965/fem-tips-till-media-yolanda-bohm>

Transperson – ett paraplybegrepp

Begreppet transperson inbegriper människor som inte är antingen kvinna eller man (till exempel **bigender**, **genderqueer**, **ickebinär**, **intergender**), personer som vill korrigera sin kropp och byta juridiskt kön (**transsexuell**), människor som använder kläder och andra attribut som brukar anses typiska för ett annat än ens eget kön (**crossdresser**, **transvestit**), artister som överdriver könskodade attribut när de uppträder (**drag**) och personer som inte vill, kan eller tycker att det är viktigt att definiera sig i fråga om kön (som **agender**, **ickebinär**, **neutrois**, **nongender**). (RFSL Ungdoms webbsida transformering.se , 2016)

Sexuell hälsa – ett (folkhälsa)mål

Ett tillstånd av fysiskt, emotionellt, mentalt och socialt välbefinnande i förhållande till sexualitet.

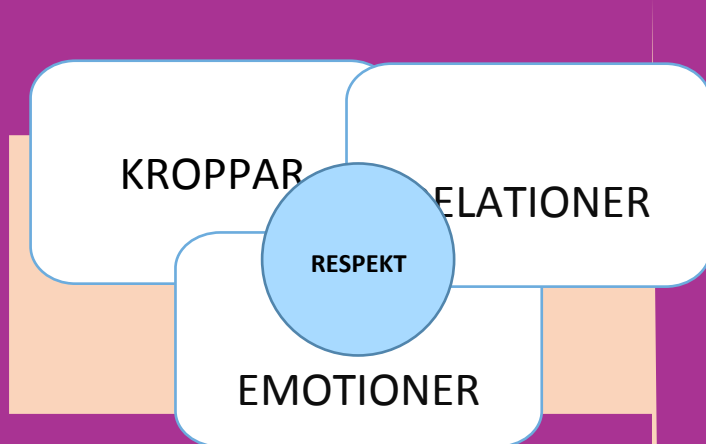
Kräver en positiv och respektfull inställning till sexualitet och sexuella relationer, liksom möjligheten att ha njutbara och säkra sexuella erfarenheter fria från tvång, diskriminering och våld (WHO, 2016).

RESULTAT

Intervjustudie

Holistisk sexuell hälsa är en kontinuerlig process, mot välbefinnande.

Respekt är centralt för upplevelsen av sexuell hälsa

Slutsats

Transpersoners sexuella hälsa påverkas i stort av händelser utom deras kontroll – ett icke-diskriminerande bemötande behövs, på alla samhällsnivåer

Transpersoner har behov av och rätt till:

- Icke-diskriminerande vård och bemötande generellt, även inom området sexuell hälsa

Möten med professionella

– t.ex. i skolan

- Många beskriver upplevelser av att vara *levande undervisningsmaterial* eller *ett vandrande uppslagsverk*
- Att *alltid behöva vara den som undervisar andra i sin vardag*, att känna *ett annorlundaskap* och att *ses på som en apa i en bur* är mycket påfrestande

Att bli främmandegjord (som transperson)

“Det är viktigt att få med det i sexualundervisningen i skolan liksom för att dom undervisar så heteronormativt och så cisnormativt. Ja, det är lite svårt för transpersoner att få liksom en bra bild av sexuell hälsa. Alltså jag blev skitarg. Jag pratade med min lärare efteråt. Äh, ja, jag vet inte, hen hade väl inte så bra svar men sa väl att, ja det är svårt att undervisa icke heteronormativt om man är hetero själv liksom, och icke cisnormativt om man är cisperson själv”. (Max)

Att bli främmandegjord (som transperson)

Kuratorn sa att "Ja ni tjejer brukar ju vilja operera bort bröstet, och allt det där med FtM och hit och dit, jaja, jag inte så stor koll på alla begreppen". Du vet en professionell person som sitter där, och ska göra jobbet. Det vore ungefär som en hjärtläkare skulle säga "Ja pacemaker, hjärtflimmer, jaja, det är inte så noga" (Pelle)

Att uppleva förväntningar

(på könsidentitet)

Love: En situation som kan vara väldigt jobbig är att gå till en barnmorskemottagning, det finns ingenstans som man blir så könad som där. Språket där utgår 100 % utifrån att man är kvinna.

Malin: En vandrande livmoder typ?

Love: Ja precis (skrattar). Ja, och jag tror att just det, särskilt barnmorskemottagningar, och ungdomsmottagningar, såna som pratar med folk om sexualitet, ställen där man kommer in mycket på kön. Just dom skulle behöva lära sig mer för att det ska bli en bättre upplevelse att gå dit. För att testa sig, eller kolla sin hälsa eller så.

Att uppleva förväntningar

(på sexuell läggning/orientering)

“Dom som skulle genomgå könskorrigering till kvinna skulle ha pojkvän, dom som skulle genomgå könskorrigering till kille skulle ha flickvän, för att passa in i deras mall, i deras riktlinjer, i deras kriterier”. (Ronnie)

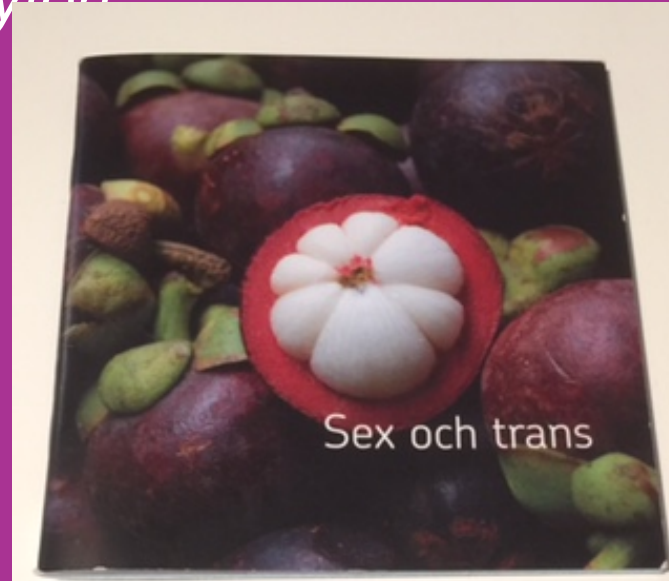
Transkompetent sexualkunskap?!

- Med ett inkluderande, normmedvetet och normkritiskt perspektiv går det att undvika att unga transpersoner upplever s&s-undervisning som diskriminerande
- Undvik att utgå från cis-normen, heteronormen eller tvåkönsnormen

Resurser/tips

- RFSU, RFSL, RFSL Ungdom: *Broschyren Sex och trans, hemsidan transformering.se*
- Folkhälsomyndigheten: *Rapporterna Hälsan och hälsans bestämningsskriterier för transpersoner + Rätten till hälsa*
- Socialstyrelsen: Nationellt kunskapsstöd *God vård av barn och unga med könsdysfori + God vård av vuxna med könsdysfori*
- SVT Play: *Edit*
- Skollagen

Saga Becker, om frågor som inte ska ställas

<http://www.svtplay.se/klipp/10632256/tre-dumma-fragor-transpersoner-far>

Fem "Dos and don'ts"

- Undvik antagandet att den du möter identifierar sig med det kön/genus som du tror att hen gör
- Undvik antaganden om vem den du möter föredrar att ha sex med
- Undvik antagandet att alla transpersoner har liknande erfarenheter eller önskemål
- Undvik att se på den du möter som en källa till kunskap, skaffa basal kunskap på annat sätt (som idag 😊)
- Utgå från den du möter, hur kan du möta hens behov?

Till sist.....

"Kompetenta personer som kan bemöta på ett kompetent sätt helt enkelt". (Johan)

Tack för att ni lyssnade!

JÖNKÖPING UNIVERSITY